

Financijska pismenost počinje ovdje!

Novac i transakcije - vodič za potrošače

IMPRESSUM

Naslov:

Financijska pismenost počinje ovdje!
Novac i transakcije - vodič za potrošače

Autor:

BANKA KOVANICA d.d.

Ulica Petra Preradovića 29, Varaždin

☎ 042 403 403

✉ kovanica@kovanica.hr

🌐 kovanica.hr

Grafičko oblikovanje i prijelom:

Contrast Design Studio

Izdavač:

BANKA KOVANICA d.d.

Godina i mjesto izdavanja:

prosinac 2025., Varaždin

ODRICANJE OD ODGOVORNOSTI

Ova brošura izrađena je u informativne i edukativne svrhe. Sadržaj brošure ne predstavlja financijski, pravni ili porezni savjet, niti zamjenjuje individualno savjetovanje s ovlaštenim stručnjacima ili pružateljima financijskih usluga. Informacije u brošuri temelje se na važećim propisima i dostupnim podacima u trenutku izrade te mogu biti podložne promjenama. Banka Kovanica d.d. ne preuzima odgovornost za eventualne posljedice koje mogu nastati korištenjem informacija iz ove brošure. Prije donošenja financijskih odluka preporučuje se provjeriti aktualne informacije kod banke ili drugog pružatelja financijskih usluga.

SADRŽAJ

1. Uvod	6
2. ŠTO JE NOVAC?	8
2. 1. Gotovina	10
2.1.1. Euronovčanice i eurokovanice	11
2.1.2. Digitalni euro	13
2. 2. Bezgotovinska plaćanja	14
2.2.1. Kartična plaćanja	15
2.2.2. Kreditni transferi	19
2.2.3. Elektronički novac (e-novac)	21
2. 3. Kriptoimovina (kriptovalute)	23
3. RAČUNI ZA PLAĆANJE	24
3. 1. Osnovni račun	25
3. 2. Račun za plaćanje	27
3. 3. Zaštićeni račun	28
3. 4. Dodatne usluge po računu za plaćanje:	29
3. 5. Informirajte se prije otvaranja računa!	30
3. 6. Zašto je važno planirati prihode i rashode?	31
4. SIGURNOST U TRANSAKCIJAMA	32
5. ZAKLJUČAK	36
6. Izvori:	38

1

UVOD

Novac je dio našeg svakodnevnog života – koristimo ga za plaćanje, štednju, planiranje budućnosti, te slanje i primanje uplata. Iako ga svakodnevno upotrebljavamo, važno je razumjeti kako novac funkcionira, kako sigurno obavljati transakcije i kako zaštititi svoje financije.

Ova brošura pružit će vam jasno razumijevanje pojma novca, različitih oblika plaćanja i načina sigurnog upravljanja financijama.

Cilj brošure je osnažiti vaše znanje kako biste se osjećali sigurno i samopouzdana pri rukovanju novcem te donosili odgovorne financijske odluke.

2

ŠTO JE NOVAC?

Novac je općeprihvaćeno sredstvo plaćanja.

Novac je sredstvo razmjene, mjera vrijednosti i način pohrane vrijednosti. No, u suvremenom financijskom sustavu novac se ne pojavljuje samo kao papirnat novčanice i kovanice – već i kao elektronički zapis na računu, sredstva na kartici ili u digitalnom novčaniku.

Razumijevanje razlika među oblicima novca i načinima plaćanja ključno je kako biste izbjegli pogreške, donosili odgovorne odluke i osjećali se sigurnije u financijskim transakcijama.

Zakonsko sredstvo plaćanja je novac koji je država službeno odredila kao obvezno prihvatljiv u platnom prometu. U Hrvatskoj i eurozoni to je **euro**.

2. 1. Gotovina

Gotovinsko plaćanje uključuje korištenje fizičkog, opipljivog novca, odnosno euronovčanica i eurokovanica, a u budućnosti će obuhvatiti i digitalni euro kao novi oblik javnog, sigurnog sredstva plaćanja.

Prednosti i nedostaci gotovinskog plaćanja

Prednosti:

- jednostavno i široko prihvaćeno,
- potpuna kontrola nad potrošnjom (nema skrivenih troškova),
- anonimno,
- ne ovisi o tehnologiji i internetu,
- nema naknada.

Nedostaci:

- rizik gubitka ili krađe,
- nepraktično za veće iznose,
- ne omogućuje online plaćanja,
- nema automatskog traga potrošnje,
- teže praćenje i evidencija potrošnje,
- potreba za povremenim odlaskom po gotovinu u banku ili bankomat,
- rizik primanja krivotvorenog novca – potrebno poznavati zaštitne elemente.

2.1.1. Euronovčanice i eurokovanice

Euronovčanice i eurokovanice razlikuju se po nizu obilježja: vrijednosti (apoeni), boji, veličini, grafičkim motivima, specifičnim zaštitnim obilježjima.

Potrošač treba znati prepoznati različite apoene te sigurnosne elemente koji služe kao zaštita od krivotvorenja.

U optjecaju su dvije serije euronovčanica. Prva se serija sastoji od sedam apoena (5, 10, 20, 50, 100, 200 i 500 eura), a druga, koja se još naziva serija Europa, ima iste apoene osim apoena od 500 eura. Taj se apoen više ne tiska, no i dalje se može upotrebljavati kao sredstvo plaćanja. Bez obzira na seriju, svaki apoen euronovčanice vizualno je prepoznatljiv po dominantnoj boji i arhitektonskom motivu.

Eurokovanice se izdaju u osam različitih apoena: 2 i 1 euro te 50, 20, 10, 5, 2 i 1 cent. Eurokovanice imaju zajedničku europsku stranu i nacionalnu stranu svojstvenu državi članici Eurosustava.

Jeste li znali? Na obodu apoena hrvatske eurokovanice od 2 eura nalazi se natpis „O LIJEPA O DRAGA O SLATKA SLOBODA“

Detaljna obilježja euronovčanica i eurokovanica možete pregledati ovdje: [🔗 Euronovčanice](#)

Provjerite sve novčanice i kovanice čim ih zaprimite jer krivotvoreni može biti bilo koji apoen. Primijenite metodu OSJETI – POGLEDAJ - NAKREĆI.

- OSJETI: reljefni otisak, posebnu teksturu papira
- POGLEDAJ: vodeni znak, zaštitnu nit, proziran broj
- NAKREĆI: hologram, promjenjive boje i sjajne trake

Provjerite nekoliko zaštitnih obilježja s čijim ste izgledom detaljno upoznati - provjera jednog obilježja nije dovoljna. Sumnjivu novčanicu usporedite s novčanicom istog apoena za koju znate da je autentična.

Jeste li znali? Krivotvorine nemaju vrijednost. Hrvatska narodna banka neće vam nadoknaditi štetu za krivotvoreni novac, stoga nemojte dopustiti da dospije u vaš novčanik.

Saznajte više: 🔗 [Zaštita od krivotvorenja](#)

Oštećene ili poderane novčanice moguće je zamijeniti:

- u poslovnim bankama koje pružaju uslugu zamjene
- u Hrvatskoj narodnoj banci

ako se radi o autentičnoj euronovčanici/eurokovanici i ako je predloženo više od 50% euronovčanice, odnosno ako je predložen cijeli kovani novac prepoznatljiv s lica i naličja.

2.1.2. Digitalni euro

Digitalni euro - digitalni oblik javnog novca, a kojeg potrošač čuva u novčaniku za digitalni euro.

Digitalni euro je digitalni novac koji će izdavati Eurosustav – Europska središnja banka (ESB) i nacionalne središnje banke onih članica EU-a koje su uvele euro.

Planirano izdavanje prvog digitalnog eura je tijekom 2029. godine.

Saznajte više: 🔗 [Česta pitanja o digitalnom euru](#)

Prednosti:

- sigurniji oblik digitalnog novca,
- veća privatnost od kartica,
- offline plaćanja i jednostavno korištenje,
- besplatne osnovne usluge,
- sigurna i jednaka upotreba u cijeloj eurozoni.

Nedostaci:

- nije potpuno anoniman kao gotovina,
- za korištenje je potreban digitalni uređaj,
- mogući limiti iznosa,
- početne tehničke i korisničke poteškoće.

2. 2. Bezgotovinska plaćanja

Bezgotovinska plaćanja ne uključuju fizički novac, već prijenose vrijednosti elektroničkim putem. Uključuju kartice, mobilne aplikacije, internetsko bankarstvo i druge oblike digitalnog novca.

Prednosti:

- Brzo i jednostavno – plaćanje u sekundi, bez odlaska na bankomat.
- Sigurnije od nošenja gotovine – manje rizika od krađe ili gubitka.
- Lakša kontrola troškova – sve transakcije vidljive u aplikaciji.
- Idealno za online kupnju i međunarodna plaćanja.
- Praktično u svakodnevnim situacijama (plaćanje parkinga aplikacijom, plaćanje snimanjem QR koda, 2D barkoda, naručivanje hrane i dostave, pretplate).
- Instant plaćanja omogućuju prijenos novca u nekoliko sekundi, (24 sata dnevno, svih 365 dana u godini).

Nedostaci:

- Moguća prekomjerna potrošnja – „tap-and-go“ je praktičan, ali može smanjiti osjećaj kontrole.
- Moguće prijevare ako ne provjeravate web-stranice i linkove.
- Ovisnost o tehnici – ako vam se isprazni mobitel ili nestane interneta, plaćanje je onemogućeno.
- Pretplate koje se zaborave – redovito provjeravajte koje usluge plaćate.

Bezgotovinsko plaćanje donosi veliku praktičnost, ali važno je imati:

- barem malo gotovine za hitne slučajeve,
- dobru organizaciju troškova,
- osnovna sigurnosna pravila, kako biste izbjegli prijevare.

2.2.1. Kartična plaćanja

Kartice su najčešći oblik bezgotovinskog plaćanja. Omogućuju jednostavno, brzo i sigurno plaćanje u trgovinama, na internetu i u inozemstvu. Postoji nekoliko vrsta kartica, a svaka funkcionira na drugačiji način i ima posebna pravila korištenja.

- **Debitnom karticom** trošite vlastiti novac koji se nalazi na transakcijskom (tekućem) računu. Svaka transakcija – kupnja, podizanje gotovine ili online plaćanje – odmah se tereti s vašeg računa.

Što potrošač treba znati:

- nema zaduživanja jer se može potrošiti samo ono što je na računu,
- odlične su za kontrolu potrošnje, moguće limitiranje i zaštita potrošnje postavljanjem limita (za podizanje gotovine/plaćanja na POS uređajima i web trgovinama),
- sigurnije su od nošenja velike količine gotovine,
- pogodne su za svakodnevne kupnje.

Primjer: Ako na računu imate 500 €, njime možete kupiti robu do tog iznosa. Plaćanje, preko tog iznosa, se odbija odmah.

- **Kreditnom karticom** trošite novac koji vam posuđuje banka, a dug naknadno vraćate. Ako cijeli dug ne podmirite na vrijeme, obračunavaju se kamate i dodatni troškovi.

Što potrošač treba znati:

- korisne su za veće kupnje ili nepredviđene troškove,
- moguće limitiranje i zaštita potrošnje postavljanjem limita (za podizanje gotovine/plaćanja na POS uređajima i web trgovinama),
- omogućuju odgodu plaćanja bez kamata ako se dug na vrijeme podmiri,
- mogu potaknuti impulzivnu potrošnju ako se ne prati stanje,

- neplaćene obveze mogu dovesti do visokih troškova.

| Vrste kreditnih kartica:

Revolving kartica

omogućuje fleksibilnu otplatu potrošnje. Svaki mjesec možete platiti:

- minimalni iznos,
- dio ukupnog duga, ili
- cijeli iznos.

Neplaćeni dio se prenosi u sljedeći mjesec i obračunava se kamata.

Prednost: fleksibilnost i mogućnost prilagodbe budžetu.

Nedostatak: dugoročno skuplje ako se često plaća samo minimalni iznos.

Primjer: Ana kupi laptop od 1.000 €. Plati 200 € sada, a 800 € prenosi u sljedeći mjesec. Na 800 € obračunavaju se kamate.

Charge kartice

zahtijevaju potpunu otplatu duga svaki mjesec - nema obročne ili djelomične otplate.

Prednost: kamate se ne obračunavaju ako potrošač plati cijeli iznos na vrijeme.

Nedostatak: trošak mora biti pokriven u cijelosti jer nema mogućnosti djelomične otplate.

Primjer: Marko kupi avionsku kartu od 500 € charge karticom. Sljedeći mjesec mora platiti cijeli iznos odjednom. Ako to učini, ne obračunavaju se kamate, ali ne može odgoditi plaćanje.

| Prilikom odabira vrste kreditne kartice važno je:

- Znati koju karticu koristiti i kako se obračunavaju kamate.
- Razumjeti kako način otplate može utjecati na troškove i upravljanje osobnim budžetom.
- Revolving kartice su fleksibilne, ali rizičnije ako se dugo ne prati stanje.
- Charge kartice zahtijevaju disciplinu, ali su jeftinije ako se obveze plaćaju na vrijeme.

Prepaid kartice funkcioniraju po principu nadoplate. Trošite isključivo iznos koji ste unaprijed uplatili na karticu.

Prednosti:

- odlične za kontrolu budžeta,
- sigurne za online kupovinu,
- pogodne za mlade ili korisnike koji žele ograničiti potrošnju.

Nedostaci:

- potrebno provjeravati stanje i nadopunjavati karticu - ako zaboravite nadopuniti, ne možete platiti,
- ne može se koristiti za sve vrste plaćanja (npr. rezervacije hotela, rent-a-car), može se dogoditi da nisu prihvaćene svugdje gdje klasične kartice,
- nije povezana s bankovnim računom.

Vrsta kartice	Čiji novac trošite?	Kada se tereti račun?	Postoje li kamate?	Prednosti	Nedostaci	Primjena u praksi
Debitna	Vaš vlastiti novac (osim u slučaju dopuštenog prekoračenja)	Odmah pri plaćanju	Da, ali pozitivne	Dobra kontrola troškova; nema zaduživanja; pogodna za svakodnevne kupnje	Ne možete potrošiti više nego što imate; nije pogodna za veće neočekivane troškove	Plaćanje namirnica, podizanje gotovine, kupnje u trgovinama
Revolving kreditna	Novac posuđen od banke	Minimalni iznos ili dio duga mjesečno	Da, na neplaćeni dio	Fleksibilna otpлата; mogućnost manjih mjesečnih troškova	Ukupno najskuplja varijanta zbog kamata; može rezultirati prekomjernim zaduženjem	Veće kupnje kada potrošaču treba više mjeseci za otplatu
Charge kartica	Novac posuđen od banke	Cijeli dug jednom mjesečno	Ako se ne plati na vrijeme	Nema kamata; pregledna potrošnja; pogodna za disciplinirane korisnike	Nema mogućnosti odgode plaćanja; veća mjesečna obveza	Troškovi putovanja, avionske karte, poslovne kupnje
Prepaid	Unaprijed uplaćeni novac	Odmah, do visine uplata	Ne	Odlična kontrola budžeta; sigurna za online plaćanja; nema zaduživanja	Potrebno redovito nadoplaćivati; nije vezana uz račun	Online kupnje, putovanja, mladi korisnici

Tablica 1. Vrste kartica i način korištenja

2.2.2. Kreditni transferi

Kreditni transfer je platna transakcija kojom pružatelj platnih usluga prenosi sredstva na račun primatelja plaćanja na temelju naloga platitelja, s tim da platitelj i primatelj plaćanja mogu biti ista osoba.

Kreditni transfer je način slanja novca s vašeg računa na račun druge osobe ili organizacije, unutar Hrvatske ili u inozemstvo. Može se izvršiti:

- putem mobilnih i internetskih aplikacija,
- osobno, na šalteru banke ili Financijske agencije.

Novac može putovati unutar zemlje (nacionalna platna transakcija), unutar EU (prekogranična platna transakcija) ili u zemlje izvan EU (međunarodna platna transakcija), a brzina i naknade ovise o vrsti, odnosno zadanom načinu izvršenja transfera.

- **Nacionalna platna transakcija:** platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj i pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji se nalazi u Republici Hrvatskoj.
- **Prekogranična platna transakcija:** platna transakcija u čijem obavljanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) posluje u Republici Hrvatskoj, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) posluje prema propisima druge države članice.
- **Međunarodna platna transakcija:** platna transakcija u čijem obavljanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga, od kojih jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) posluje u Republici Hrvatskoj, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) posluje prema propisima treće države.

Obrada i izvršavanje nacionalnih i prekograničnih kreditnih transfera vrši se po pravilima SEPA SCT sheme.

Jeste li znali? SEPA (Single Euro Payments Area) je jedinstveno područje plaćanja u eurima u kojem građani i poslovni subjekti mogu obavljati bezgotovinske platne transakcije u eurima na jednak način kao u svojoj zemlji – jednostavno, brzo, sigurno i uz jedinstvena pravila. SEPA područje obuhvaća 40 država, od čega 28 država članica Europske unije te Ujedinjeno Kraljevstvo, Island, Lihtenštajn, Norvešku, Švicarsku, Monako, San Marino, Andoru te Svetu Stolicu (Država Vatikanskog Grada), Crnu Goru, Albaniju, Sjevernu Makedoniju i Moldaviju.

Način izvršenja nacionalnog i prekograničnog platnog naloga može biti:

- Redovno po pravilima SEPA SCT sheme - platni nalog se izvršava sukladno uobičajenom terminskom planu pružatelja platnih usluga (isti ili sljedeći radni dan).
- Instant po pravilima SEPA SCTInst sheme - platni nalog se izvršava, odnosno sredstva su raspoloživa primatelju u roku od svega nekoliko sekundi (10 sekundi), 24 sata dnevno, svih 365 dana u godini.

Za zemlje izvan EU, transakcije (međunarodne) su manje standardizirane i moguće su više naknade pa se preporučuje:

- provjeriti bankarske naknade,
- provjeriti tečaj,
- koristiti provjerene servise.

SEPA izravno terećenje (SDD) omogućuje automatsko plaćanje računa (struja, voda, telekom) te je praktično za redovne mjesečne obveze. Potrošač dozvoljava drugoj osobi (primatelju plaćanja) da pružatelju platnih usluga, temeljem sklopljenog ugovora za određenu uslugu, naloži prijenos sredstava s računa potrošača na račun primatelja plaćanja.

2.2.3. Elektronički novac (e-novac)

Elektronički novac je elektronički, uključujući i magnetski, pohranjena novčana vrijednost koja je izdana nakon primitka novčanih sredstava u svrhu izvršavanja platnih transakcija u smislu zakona kojim se uređuje platni promet i koju prihvaća fizička ili pravna osoba koja nije izdavatelj toga elektroničkog novca, a koja čini novčano potraživanje prema izdavatelju.

Elektronički novac (e-novac) je digitalna vrijednost koju potrošač unaprijed uplati pružatelju usluge i zatim koristi za plaćanje. To je kao digitalni novčanik koji napunite stvarnim novcem i zatim tim iznosom plaćate unutar određene aplikacije ili sustava.

Primjer: Uplatite 20 € u PayPal ili Aircash – sada u aplikaciji imate 20 € koje možete koristiti za plaćanje ili slanje drugima.

| Kako e-novac funkcionira?

Potrošač unaprijed uplati novac izdavatelju (npr. fintech aplikacija, prepaid kartica). Izdavatelj tu uplatu pretvara u digitalnu vrijednost – e-novac. Taj e-novac koristite za plaćanje kod trgovaca ili drugih korisnika koji prihvaćaju taj sustav.

Izdavatelj je dužan na vaš zahtjev isplatiti iznos natrag u stvarnom novcu. E-novac uvijek vrijedi točno onoliko koliko ste uplatili. Ne mijenja vrijednost kao kriptovalute.

Prednosti:

- jednostavan za korištenje,
- brz za plaćanja, osobito online,
- ne morate dijeliti podatke bankovne kartice,
- možete ga koristiti i ako nemate bankovni račun (ovisno o izdavatelju),
- dobro rješenje za kontrolu budžeta (uplatiš unaprijed → trošiš samo to).

Nedostaci:

- E-novac nije bankovni račun - nema IBAN, na njega se ne isplaćuje plaća, ne možeš u minus (nema prekoračenja).
- E-novac nije štednja, ne nosi kamatu, nije osiguran depozit. Ako izdavatelj propadne, sredstva nisu zaštićena sustavom osiguranja depozita kao novac u banci.

U EU i RH e-novac mogu izdavati samo institucije za elektronički novac (EMI) i platne institucije uz nadzor regulatora - koristite provjerenog izdavatelja.

Provjerite ovdje: [🔗 Registar pružatelja platnih usluga i izdavatelja elektroničkog novca](#)

Važno: Izbjegavajte neregulirane ili nepoznate aplikacije, jer mogu biti rizične i nesigurne.

2. 3. Kriptoimovina (kriptovalute)

Kriptovalute nisu zakonsko sredstvo plaćanja i ne izdaje ih država ili središnja banka.

Kriptoimovina je digitalni prikaz vrijednosti ili prava koji se mogu prenositi i pohranjivati elektronički, pomoću tehnologije distribuiranog zapisa ili slične tehnologije. Njihova vrijednost izrazito varira i rizične su za potrošače.

Ulaganje u kriptoimovinu može donijeti dobit, ali i potpuni gubitak uloženog iznosa. Potrošač treba ulagati samo ono što može izgubiti i koristiti provjerene platforme.

Koriste se na vlastitu odgovornost i nisu zamjena za tradicionalni novac. Kriptoimovina nije osigurana, nema državnog jamstva ni nadzora poput bankovnog sustava. Ako platforma propadne - gubitak snosi korisnik.

Saznajte više: [🔗 Pojašnjenje o kriptoimovini: što uredba MiCA znači za vas kao potrošača?](#)

3

RAČUNI ZA PLAĆANJE

Potrošači mogu s pružateljem platnih usluga ugovoriti transakcijski račun kao osnovni račun ili kao (redovni) račun za plaćanje.

3. 1. Osnovni račun

Osnovni račun namijenjen je svim potrošačima koji imaju zakonito boravište u Europskoj uniji i potrošaču koji nije dobio dozvolu za boravak, a čije protjerivanje nije moguće iz pravnih ili stvarnih razloga.

Osnovni račun obuhvaća usluge otvaranja, vođenja i zatvaranja osnovnog računa, usluge koje omogućuju polaganje i podizanje novčanih sredstava na račun za plaćanje na šalteru ili bankomate, usluge izvršenja platnih transakcija (transakcija izravnih terećenja, transakcija putem platne kartice, uključujući plaćanja putem interneta kao i kreditnih transfera, uključujući trajne naloge, na terminalima, šalterima i putem sustava internetskog i mobilnog bankarstva).

Važno: Na osnovnom računu nije moguće ugovoriti dopušteno prekoračenje, plaćanje na rate, kreditne kartice ni druge dodatne komercijalne usluge.

Naknade koje se potrošaču naplaćuju po osnovnom računu moraju biti razumne.

Za potrošače koji pripadaju osjetljivoj skupini, određene usluge su besplatne, primjerice:

- otvaranje, vođenje i zatvaranje računa,
- internetsko/mobilno bankarstvo,
- polaganje i podizanje gotovine na šalteru ili bankomatu banke,
- priljevi u eurima,
- izdavanje debitne kartice i korištenje kartice na prodajnim mjestima.

Potrošači koji pripadaju osjetljivoj skupini korisnici su sljedećih prava prema zakonima kojima je uređena socijalna skrb i inkluzivni dodatak:

-
- zajamčene minimalne naknade,
  - naknade za osobne potrebe,
  - naknade za redovito studiranje,
  - osobne invalidnine,
  - doplatka za pomoć i njegu,
  - inkluzivnog dodatka,
  - imaju status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja.

3. 2. Račun za plaćanje

Potrošači koji imaju potrebe za većim opsegom usluga ili ne zadovoljavaju preduvjete za otvaranje osnovnog računa mogu ugovoriti otvaranje (redovnog) računa za plaćanje, a uz koji im je sukladno zakonskoj regulativi omogućeno i ugovaranje besplatnog paketa usluga.

Račun za plaćanje je račun koji vodi pružatelj platnih usluga na ime jednog ili više potrošača, a putem kojeg potrošač može barem uplaćivati novčana sredstva, podizati gotov novac te izvršavati i primati platne transakcije, uključujući kreditne transfere u korist druge osobe ili od druge osobe.

Paket besplatnih usluga je paket usluga koji je vezan za račun za plaćanje na koji potrošač prima redovita primanja i koji obuhvaća usluge otvaranja, vođenja i zatvaranja računa za plaćanje, internetske aplikacije i/ili mobilne aplikacije, usluge koje omogućuju polaganje gotovog novca na račun za plaćanje na šalteru ili bankomatu, osim obrade kovanog novca, usluge koje omogućuju podizanje gotovog novca s računa za plaćanje na šalteru ili bankomatu banke, priljev nacionalnih i prekograničnih platnih transakcija u eurima, usluge redovitog izdavanja debitne kartice i njezino korištenje, usluge izvršenja plaćanja debitnom karticom na fizičkim prodajnim mjestima.

Potrošači s redovnim računom za plaćanje koji imaju ugovoreni paket besplatnih usluga, mogu ugovarati i sve dodatne usluge po računu (npr. dopušteno prekoračenje, plaćanje na rate, kreditne kartice, različite vrste osiguranja, pomoć u kući, pomoć na cesti...), odnosno nadograđivati pakete usluga uz naknade koje se redovno naplaćuju prema uobičajenoj politici određivanja cijena svake banke.

Korištenje paketa besplatnih usluga koji je vezan za račun za plaćanje na koji potrošač prima redovita primanja otvara se temeljem zahtjeva potrošača od 01.01.2026. godine.

3. 3. Zaštićeni račun

Zaštićeni račun je posebna vrsta računa namijenjena osobama protiv kojih se provodi ovrha na novčanim sredstvima. On služi tome da se određeni primitci koji su izuzeti od ovrhe isplaćuju na siguran način i da se njima može nesmetano raspolagati. Račun za zaštićena primanja otvara se po nalogu FINA-e na zahtjev potrošača koji se podnosi osobno u poslovnici Fine ili putem online servisa Fine.

S novcem na zaštićenom računu možete raspolagati bez ikakvog ograničenja, a banke ne naplaćuju naknadu za otvaranje, vođenje ili zatvaranje zaštićenog računa.

Saznajte više: [🔗 Zaštićeni račun - Fina](#)

Jeste li znali? Od 01.01.2023. ukinuta je zakonska obveza isplate pojedinih primitaka fizičkih osoba iz Zakona o porezu na dohodak na različite račune (tekući i žiro račun), već se primici mogu isplatiti na bilo koji račun za plaćanje koji građanin ima kod banke.

3. 4. Dodatne usluge po računu za plaćanje:

Dopušteno prekoračenje (dozvoljeni minus)

Dopušteno prekoračenje je iznos koji vam banka odobrava za trošenje iznad raspoloživog stanja na vašem transakcijskom računu. To znači da, kad vam ponestane vlastitih sredstava, možete koristiti dodatni iznos ugovoren s bankom – poput kratkoročnog malog kredita.

| Važno je znati:

- Odobreno prekoračenje nije besplatan novac – banka obračunava kamatu na korišteni iznos.
- Što dulje ostajete u prekoračenju, to više plaćate.
- Stalno korištenje prekoračenja može biti znak da vaše mjesečne financije nisu uravnotežene.

Primjer: Marko svaki mjesec "ulazi u minus" nekoliko dana prije plaće. Iako mu to pomaže kratkoročno, na kraju godine plati nekoliko desetaka eura samo na kamate.

Plaćanje na rate

Preformulirati rečenicu: Plaćanje na rate omogućuje kupnju proizvoda ili usluga uz otplatu ukupnog iznosa u više mjesečnih obroka. Kupnja na rate može biti korisna kada želite raspodijeliti trošak, ali može stvoriti probleme ako se koristi prečesto ili bez plana.

| Važno je znati:

- Neke kupnje na rate su bez kamata, dok druge uključuju dodatne troškove.
- Više kupnji na rate istovremeno može opterećivati vaš mjesečni budžet, iako se čini da su pojedine rate male.
- Ako ne pratite sve rate, možete izgubiti kontrolu nad ukupnim iznosom dugovanja.

Primjer: Ana ima nekoliko aktivnih rata: mobitel, namještaj i uslugu interneta. Iako je svaka rata mala, ukupno joj mjesečno oduzima trećinu plaće, pa joj nedostaje novca za druge potrebe.

3. 5. Informirajte se prije otvaranja računa!

Prije odabira najadekvatnije usluge računa za plaćanje te sklapanja ugovora o računu za plaćanje, bitno je informirati se o sadržaju usluge te cijenama. U tu svrhu pružatelji platnih usluga, prije nego što se potrošač obveže ponudom ili okvirnim ugovorom o računu za plaćanje, daju potrošaču informativni dokument o naknadama (FID) za najreprezentativnije usluge povezane s računom za plaćanje te sve prethodne informacije za sklapanje okvirnog ugovora u skladu s odredbama zakona kojim je uređen platni promet.

Također, potrošač može u svakom slučaju provjeriti na Internet stranicama banaka informativne dokumente u kojima su navedene naknade navedenih usluga, a uz Informativni dokument objavljuje se i pojmovnik gdje su jasno objašnjeni svi pojmovi kojima se banke koriste u Informativnom dokumentu.

Jeste li znali? Hrvatska narodna banka na svojoj mrežnoj stranici objavljuje usporedbu aktualnih naknada za najčešće korištene platne usluge, odnosno najreprezentativnije usluge povezane s računom za plaćanje u RH, koje ujedno potrošače izlažu najvećemu ukupnome ili pojedinačnom trošku: **Usporedite bankovne naknade**

U cilju praćenja svih naknada i kamata povezanih s računom za plaćanje koje su obračunate potrošaču na godišnjoj razini, pružatelji platnih usluga izrađuju i dostavljaju svojim klijentima besplatan godišnji izvještaj (SOF).

| **SOF pokazuje:**

- koje je usluge potrošač koristio i koliko su naplaćene,
- ukupne iznose naknada po usluzi i po paketu,
- kamate na dopušteno prekoračenje (ako postoji),
- iznos ostvarenih kamata (ako banka isplaćuje kamatu na sredstva),
- ukupan iznos svih naknada u godini.

SOF je koristan jer pomaže potrošaču da lakše upravlja troškovima, usporedi ponudu različitih banaka i prepozna koje usluge najčešće koristi.

3. 6. Zašto je važno planirati prihode i rashode?

Odgovorno upravljanje osobnim financijama ključno je za izbjegavanje prekomjernih dugova i troškova:

- Vodite mjesečni plan prihoda i rashoda, kako biste znali koliko stvarno možete potrošiti.
- Izbjegavajte često korištenje dopuštenog prekoračenja – koristite ga samo u iznimnim situacijama.
- Prije kupnje na rate, izračunajte ukupne troškove i provjerite hoće li vas dodatna rata financijski opteretiti.
- Ostavite prostor za neočekivane troškove (npr. servis auta, veći račun, popravak kućanskih uređaja).
- Redovito pratite stanje računa i sve postojeće obveze – transparentan pregled pomaže u donošenju boljih odluka.

Mjesečni izvod (izvadak po računu) je dokument koji dobivate od banke jednom mjesečno, u papirnatom ili elektroničkom obliku. On sadrži pregled svih transakcija tijekom mjeseca, uključujući:

- uplate i isplate,
- kartična plaćanja,
- trajne naloge i izravna terećenja,
- korištenje odobrenog prekoračenja,
- iznose svih aktivnih rata i njihova terećenja,
- obračunate naknade i kamate.

| **Zašto je izvod važan?**

- Omogućuje vam potpun pregled svih troškova i obveza.
- Pomaže otkriti neovlaštene transakcije ili pogreške.
- Pomaže u planiranju jer vidite koliko ste uistinu potrošili i gdje.
- Koristan je alat za kontrolu korištenja prekoračenja i praćenje kamata.
- Omogućuje vam jasan uvid u iznos preostalih obveza po kartičnim ratama.

4

SIGURNOST U TRANSAKCIJAMA

Sve veći dio plaćanja obavlja se digitalno – putem interneta, mobilnih aplikacija ili kartica, zato je važno razumjeti kako zaštititi svoje financije i izbjeći prijevare. Europska pravila (PSD2) uvode stroge sigurnosne mjere, kako bi potrošači bili zaštićeni, a svaka transakcija potvrđena na siguran način.

Sigurno korištenje kartica, mobilnog i internetskog bankarstva:

- Koristite dvofaktorsku autentifikaciju (2FA/SCA): kombinaciju PIN-a, lozinke, biometrije (otisak prsta, lice) i jednokratnih kodova.
- Nikada ne dijelite PIN, CVV broj, mTokene/HW tokena, jednokratne kodove i lozinke.
- Provjerite web stranicu prije unosa podataka: koristite službene stranice (HTTPS, ikona lokota, provjerena domena).
- Provjerite internetsku trgovinu prije kupnje (URL adresu internet trgovine provjerite ovdje: [🔗 CERT iffy](#)).
- Izbjegavajte nepoznate linkove: nikada ne unosite podatke o kartici putem linkova iz e-mailova, SMS poruka ili oglasa.
- Redovito pratite stanje računa: odmah reagirajte na sumnjive transakcije i blokirajte karticu ako je potrebno.
- Ne otvarajte sumnjive poveznice i e-poruke (phishing).
- Ako je moguće, koristite 3D Secure (Visa Secure, Mastercard Identity Check) - dodatni korak provjere kod online kupnje i štiti vas od zloporabe.

Jeste li znali? Prije provedbe platnog naloga (svih kreditnih transfera u eurima unutar EGP-a) putem mobilne/Internet bankovne aplikacije ili osobno na šalteru banke, provodi se usluga provjere primatelja plaćanja (VOP). Usluga provjere primatelja plaćanja jest usluga kojom banka platitelju daje informaciju o tome odgovara li naziv ili ime i prezime primatelja plaćanja kojem platitelj namjerava poslati kreditni transfer broju računa za plaćanje (IBAN-u). Banka je dužna uslugu provjere primatelja plaćanja pružati svim korisnicima platnih usluga bez naknade.

Saznajte više o usluzi provjere primatelja plaćanja:

🔗 Usluga provjere primatelja plaćanja i Instant plaćanje

| Primjeri najčešćih prijevara:

- lažni SMS od „banke“ koji traži da potvrdite račun – banka to nikada ne radi;
- lažna web trgovina – izgleda stvarno, ali ne postoji; roba nikada ne stigne;
- phishing e-mail koji vas traži da „ažurirate podatke“.

Sigurno korištenje bankovnih aplikacija i e-novčanika

- Preuzimajte aplikacije samo s provjerenih trgovina (App Store, Google Play).
- Redovito ažurirajte aplikacije i operativni sustav, kako biste imali najnovije sigurnosne zakrpe.
- Nikada ne dijelite lozinke ili pristupne podatke s drugim osobama.
- Koristite biometriju i jake lozinke za dodatnu zaštitu.
- Ne vršite plaćanja preko javnih Wi-Fi mreža, koristite VPN ili mobilnu mrežu za sigurnost.
- Postavite dnevne limite potrošnje na karticama radi dodatne sigurnosti.

Sigurno korištenje kartica na fizičkim prodajnim mjestima

- Karticu ne ispuštajte iz vida prilikom plaćanja.
- Pri unosu PIN-a pokrijte tipkovnicu rukom.
- Koristite bankomate na sigurnim i dobro osvijetljenim lokacijama.
- Držite kartice odvojene od mobitela, kako biste izbjegli nenamjerno beskontaktno plaćanje.

| Ako sumnjate na prijevaru - reagirajte odmah!

- Odmah blokirajte karticu u aplikaciji ili pozivom banci!
- Promijenite lozinke za mobilno i internetsko bankarstvo!
- Provjerite promet i prijavite sumnjive transakcije banci i po potrebi podnesite prijavu policiji!

Saznajte više: 🔗 Sigurnost na internetu - novosti | HUB

🔗 Budimo realni

5

ZAKLJUČAK

Financijska pismenost važna je za sigurnije upravljanje novcem, donošenje odgovornih odluka i zaštitu osobnih financija. Razumijevanje različitih oblika novca, načina plaćanja, rada kartica, uloge računa za plaćanje te novih digitalnih rješenja poput e-novca i mobilnog bankarstva pomaže potrošaču da se snađe u modernom financijskom okruženju.

Što potrošač zna više, to donosi bolje odluke.

Poznavanje osnovnih pojmova, troškova, prednosti i rizika omogućuje vam da izbjegnute pogreške, izgradite financijsku sigurnost i lakše planirate budućnost. Cilj ove brošure je pomoći vam da razumijete kako se novac koristi, kako se plaćanja izvršavaju i kako se kvalitetno upravlja osobnim financijama.

Sigurnost, informiranost i odgovornost temelj su zdravih financijskih navika.

Podijelite svoje mišljenje!

Kako bismo nastavili izrađivati korisne i praktične materijale za potrošače, pozivamo vas da ispunite kratki upitnik o zadovoljstvu ovom brošuroum.

Skenirajte QR kod i recite nam:

- je li vam brošura bila jasna i korisna?
- koja bi vam dodatna tema bila zanimljiva u budućim edukacijama?
- što možemo unaprijediti?

Vaše nam je mišljenje važno!
Hvala što doprinosite razvoju
kvalitetnih financijskih edukacija.

6

IZVORI:

Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (Narodne novine br. 57/2022, 88/2022)

Odluka o kontroli provjere autentičnosti i prikladnosti gotovog novca eura (Narodne novine br. 150/2024, 120/2025.)

Zakon o elektroničkom novcu (Narodne novine br. 64/2018, 114/2022, 136/2024)

Zakon o platnom prometu (Narodne novine br. 66/2018, 114/2022, 136/2024)

Zakon o usporedivosti naknada, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu osnovnom računu (Narodne novine br. 70/2017, 105/2025)

Uredba (EU) 2023/1114 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o tržištima kriptovaluta i izmjeni uredaba (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 1095/2010 te direktiva 2013/36/EU i (EU) 2019/1937 (Tekst značajan za EGP), (SL L 150/23, 9.6.2023)

Direktiva (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, o izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2009/110/EZ i 2013/36/EU te Uredbe (EU) br. 1093/2010 i o stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ (Tekst značajan za EGP) (SL L 337/15, 23. 12. 2015.)

Uredba (EU) 2021/1230 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. srpnja 2021. o prekograničnim plaćanjima u Uniji (kodificirani tekst) (Tekst značajan za EGP) (SL L 274, 30. 7. 2021.) kako je posljednji put izmijenjena Uredbom (EU) 2024/886 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. ožujka 2024. o izmjeni uredaba (EU) br. 260/2012 i (EU) 2021/1230 i direktiva 98/26/EZ i (EU) 2015/2366 u pogledu instant kreditnih transfera u eurima (Tekst značajan za EGP) (SL L, 2024/886, 19. 3. 2024.)

Uredba (EU) br. 260/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2012. o utvrđivanju tehničkih i poslovnih zahtjeva za kreditne transfere i izravna terećenja u eurima i o izmjeni Uredbe (EZ) br. 924/2009 (Tekst značajan za EGP) (SL L 94, 30. 3. 2012.) kako je posljednji put izmijenjena Uredbom (EU) 2024/886 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. ožujka 2024. o izmjeni uredaba (EU) br. 260/2012 i (EU) 2021/1230 i direktiva 98/26/EZ i (EU) 2015/2366 u pogledu instant kreditnih transfera u eurima (Tekst značajan za EGP) (SL L, 2024/886, 19. 3. 2024.)

Delegirana uredba Komisije (EU) 2018/389 od 27. studenoga 2017. o dopuni Direktive (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu regulatornih tehničkih standarda za pouzdanu autentifikaciju klijenta i zajedničke i sigurne otvorene standarde komunikacije (Tekst značajan za EGP.) (SL L 69/23, 13.3.2018)

www.hnb.hr

www.ecb.europa.eu

www.fina.hr

www.budimorealni.hr

www.hub.hr

www.sepa.hr

Financijska pismenost počinje ovdje!

Novac i transakcije - vodič za potrošače